

Posudek konzultanta na rigorózní práci Mgr. Jitky Novákové
na téma
„Aktuální otázky ochranného léčení“

Posuzovaná rigorózní práce se zabývá ochranným opatřením, jehož právní úprava byla dlouhodobě kritizována jako nedostatečně propracovaná a neodpovídající obecnému požadavku „nulla poena sine lege“. Pozitivní posun v tomto směru přinesl teprve zákon č. 129/2008 Sb., který jednak zdokonalil podmínky pro ukládání a výkon ochranného léčení a jednak zavedl zabezpečovací detenci jako nový druh ochranného opatření. Téma rigorózní práce je tedy velmi aktuální, neboť je potřebné řešit otázky plynoucí z nové právní úpravy a věnovat pozornost konkrétním problémům spojeným s výkonem obou opatření.

Zkoumaná problematika je zpracována na ploše 88 stran. Výklad je rozvržen do jedenácti kapitol (zahrnujících také úvod a závěr práce), které jsou doplněny přílohami a seznamem použité literatury. Jednotlivé části práce jsou vnitřně podrobně členěny, což zvyšuje přehlednost textu a usnadňuje orientaci v práci.

Práce má vhodně zvolenou, logickou stavbu. Výklad postupuje od objasnění obecných otázek vzniku a vývoje ochranných opatření a jejich pojmového vymezení. Na tuto charakteristiku navazuje rozbor platné právní úpravy podmínek ukládání a výkonu ochranného léčení. Podstatnou část práce představuje pojednání o konkrétních formách výkonu ochranného léčení v jednotlivých vybraných zařízeních. Autorka v ní rozebírá systém zacházení s léčenými osobami, otázku motivace těchto osob k léčení, problematiku sankcí při porušování léčby a řadu dalších praktických otázek spojených s výkonem ochranného léčení. Samostatná kapitola práce je věnována problematice zabezpečovací detence, určené pachatelům závažných deliktů, u nichž ochranné léčení selhává nebo je za současných podmínek nemožné. Vedle hmotněprávní a procesněprávní úpravy tohoto opatření se tu autorka zabývá mimo jiné i vymezením okruhu potenciálních pachatelů, pro něž přichází zabezpečovací detence v úvahu, a problémem určení konkrétních míst výkonu tohoto opatření. Kapitulu uzavírá nástin vybraných zahraničních právních úprav zabezpečovací detence a jejich srovnání s úpravou tuzemskou. Poslední kapitola práce je orientována na německou úpravu ochranných opatření, která se pro svou propracovanost stala v leckterých směrech vzorem pro úpravu naší. Závěr práce je shrnutím dosažených výsledků, zahrnujících doporučení de lege lata i de lege ferenda.

Po metodologické stránce práce vychází především ze studia odpovídajícího okruhu české a zahraniční odborné literatury, judikatury a aktuálních statistických dat. Ke zkoumání konkrétních problémů výkonu ochranného léčení autorka provedla vlastní průzkum realizovaný ve věznicích Kuřim, Heřmanice a Rýnovice a v psychiatrické léčebně Bohnice, při němž využila rozhovorů s odborníky, kteří se podílejí na léčení, a dotazníkového šetření osob odsouzených.

Práce je velmi zajímavá. Zvláště oceňuji způsob, jakým se autorce podařilo zmapovat problematiku jednotlivých konkrétních forem výkonu ochranného léčení a vytvořit tak celkový obraz praktických problémů výkonu tohoto opatření.

Vytknout lze jen některé dílčí nedostatky. Např. důkladněji mohly být analyzovány podmínky pro ukládání zabezpečovací detence (str. 60 – 61) nebo vyváženější mohl být rozbor německé právní úpravy zabezpečovacích opatření (str. 74 a násl.), v němž je kladen důraz na zabezpečovací vazbu, zatímco proti očekávání není téměř žádná pozornost věnována protějšku našeho ochranného léčení, jímž je umístění do psychiatrické léčebny a umístění do odvykacího zařízení.

Celkově však úroveň práce svědčí o tom, že se autorka s danou problematikou důkladně seznámila a že je schopna se získanými poznatky samostatně, tvůrčím způsobem pracovat. Práci proto doporučuji k obhajobě.

Obhajobu doporučuji zaměřit na problematiku motivace léčených osob ke změně způsobu jejich chování a její odraz v trestněprávní úpravě.

Praze dne 4. 5. 2009